

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

УДК 330.332.2

Коротун Микола Вадимович

аспірант кафедри екологічного менеджменту та підприємництва

економічного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Korotun Mykola

Graduate Student of the

Department of Environmental Management and Entrepreneurship

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0003-2173-4006

**ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА
БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ**

**INNOVATION AND INVESTMENT ACTIVITIES OF CONSTRUCTION
INDUSTRY ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF
IMPLEMENTATION OF THE MARITAL STATE REGIME**

Анотація. У статті підкреслено, що в умовах ринкової економіки, конкурентної боротьби за ринки збуту товарів і послуг, здійснюючи на власний ризик господарську діяльність і ставлячи за мету одержання прибутку, важливого значення для підприємництва набуває інноваційно-інвестиційна діяльність, яка надає можливість за допомогою цілеспрямованого процесу формування необхідних інвестиційних ресурсів впровадити найбільш досконалі інноваційні науково-технічні здобутки в будівельну галузь. На підставі аналізу чинних нормативно-правових актів і

наукових думок українських учених проаналізовано визначення понять «інноваційна діяльність» та «інвестиційна діяльність». Виявлено відмінності у наукових позиціях щодо трактування даних понять. Розкрито сутність указаних понять, визначено їх місце та значення в діяльності українського укупідприємництва, надано авторське визначення понять «інноваційна діяльність» та «інвестиційна діяльність». Наголошено, що інноваційна діяльність підприємства охоплює різноманітні й точкові інноваційні процеси, що включає організаційну, правову, фінансову, інформаційну, інтелектуальну, науково-дослідницьку, технологічну, комерційну складову. Акцентовано увагу, що інвестиції надають можливість підприємству не тільки розв'язати, але й покращити стратегічні завдання його розвитку у короткій та довгостроковій перспективі. Головну увагу зосереджено на аналізі стану економіки, інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, діяльності держави в умовах режиму воєнного стану та її впливу на підприємницьку діяльність. Встановлено, що внаслідок повномасштабної військової агресії РФ проти України, українська економіка зазнала значних збитків. Така ситуація вимагає від керівництва держави вжити необхідних кроків для вирішення проблемних питань в економіці держави, що надасть можливість покращити інноваційно-інвестиційну діяльність підприємства. Зроблено висновок, що перспективами подальших досліджень має стати аналіз теоретико-методичних підходів до оцінки здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства в повоєнний та післявоєнний період в Україні.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність, підприємницька діяльність, будівельне підприємство, воєнний стан.

Summary. *The article emphasizes that in the conditions of the market economy, the competitive struggle for the sales markets of goods and services, carrying out economic activity at one's own risk and setting the goal of obtaining profit, innovative and investment activity acquires an important importance for entrepreneurship, which provides an opportunity with the help of a purposeful process of formation necessary investment resources to implement the most advanced innovative scientific and technical achievements in the construction industry. On the basis of the analysis of current legal acts and scientific opinions of Ukrainian people, the definitions of the concepts of «innovative activity» and investment activity were analyzed. Differences in scientific positions regarding the interpretation of these concepts have been revealed. The essence of the specified concepts is revealed, their place and significance in the activity of Ukrainian entrepreneurship is defined, the author's definition investment activity is provided. It is emphasized that the innovative activity of entrepreneurship covers various and specific innovative processes, which includes organizational, legal, financial, informational, intellectual, research, technological, and commercial components. It was emphasized that investments provide an opportunity for entrepreneurship not only to solve, but also to improve the strategic tasks of its development in the short and long term. The main attention is focused on the analysis of the state of the economy, innovative of the concepts «innovative activity» and investment activities of entrepreneurship, state activity in the conditions of the martial law regime and its impact on entrepreneurial activity. It was established that as a result of the Russian Federation's full-scale military aggression against Ukraine, the Ukrainian economy suffered significant losses. Such a situation requires the state leadership to take the necessary steps to solve problematic issues in the state's economy, which will provide an opportunity to improve the innovative and investment activities of entrepreneurship. It was concluded that the prospects for*

further research should be the analysis of theoretical and methodological approaches to the evaluation of the implementation of innovative and investment activities of entrepreneurship in the post-war and post-war period in Ukraine.

Key words: *innovative activity, investment activity, entrepreneurial activity, construction entrepreneurship, martial law.*

Вступ. В умовах ринкової економіки, конкурентної боротьби за ринки збуту складно уявити діяльність суб'єкта господарювання, який здійснюючи на власний ризик підприємницьку діяльність, метою якої є одержання прибутку не проявляв би турботу задля випуску власної високоякісної продукції, товарів чи/або надання послуг. Це у свою чергу призводить до залучення в діяльність підприємництва впровадження принципово нових видів техніки і технологій де інвестиційна діяльність відіграє надзвичайно важливу роль. Однак, можливість здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності залежить від багатьох факторів як внутрішніх, так і зовнішніх. Одним із таких негативних факторів є військова агресія проти України, внаслідок чого в державі запроваджено режим воєнного стану, що має негативний вплив на всі економічні відносини не тільки в Україні, але й у всьому світу. Серед внутрішніх – в будівельному підприємстві присутні корупційні ризики, що ускладнює процеси реалізації будівництва. Постає необхідність здійснити дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства будівельної галузі в сучасних умовах.

Мета. Метою дослідження є аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства будівельної галузі в умовах запровадження режиму воєнного стану та на цій підставі запропонувати авторське бачення удосконалення відносин у зазначеній галузі.

Матеріали і методи. Підґрунтями дослідження є нормативно-правове регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, праці вітчизняних науковців, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва. В процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: метод аналізу та синтезу, моделювання та формалізації – при дослідженні теоретичних засад теоретико-методичних основ інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва та їх розвитку; метод експертних оцінок – при визначенні завданих збитків економіці України війною; абстрактно-логічний метод – при формулюванні висновків за результатами проведеного дослідження.

Постановка проблеми. Здійснюючи на власний ризик господарську діяльність і ставлячи за мету одержання прибутку, в умовах ринкової економіки, конкурентної боротьби для суб'єкта господарювання будівельної галузі важливого значення набуває інноваційно-інвестиційна діяльність, яка надає можливість за допомогою цілеспрямованого процесу формування необхідних інвестиційних ресурсів впровадити кращі науково-технічні здобутки, спрямовані на досягнення головної мети підприємництва в будівельній галузі.

Стан розвитку будівельного господарства є важливим для економіки і соціальної сфери, однак на ці відносини впливає соціальна, економічна та фінансова політика держави. З метою реалізації процесу будівництва його суб'єкти вимушені вступати у взаємовідносини з широким колом його учасників, серед яких важливу роль у регулюючому процесі будівництва належить державним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, які уособлюють різні форми і методи публічного адміністрування будівельною галуззю. Крім того, під впливом існуючих різноманітних проблем як внутрішніх, так і зовнішніх, зокрема

повномасштабною військовою агресією рф проти України, що призвело до введення режиму воєнного стану, внаслідок чого інвестиційний розвиток країни є утрудненим зважаючи на воєнні ризики, падіння виробництва та ріст безробіття є ключовим ризиком функціонування української економіки. Ці чинники негативно вплинули на будівельну галузь, значна кількість підприємств були змушені взагалі призупинити виробництво або обмежити його, що у свою чергу суттєво зменшило виробництво будівельних матеріалів, не сприяло виробництву сировини та будівельної продукції. Як наслідок – це має негативний вплив не тільки на економічну ситуацію в Україні, але й негативно впливає майже на всі економіки світу. З огляду на зазначене дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва у будівельній сфері набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обґрунтування проблемних питань здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності будівельної галузі підприємництва достатньо широко висвітлювалося у працях українських вчених, зокрема, Т. Заєць охарактеризувала проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві [1], Л. Злагат-Лозинська висвітлила стан забезпечення інноваційної діяльності в будівництві [2], Т. Сердюк дослідив особливості інноваційної діяльності на будівельних підприємствах [3]. А. Косич дослідив процеси інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку будівництва [4]. А. Богданенко розглядав державне управління інвестиціями в житлове будівництво [5]. Теоретичне визначення інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті різних економічних проблем досліджували: В. Зянько [6], О. Лапко [7], В. Осецький [8;9], М. Крупка [10], Л. Федулова [11], С. Харчук [12]. Проте події, що відбуваються у світі та у нашій країні, що супроводжуються негативним впливом на інноваційно-інвестиційну діяльність економіки України, а як наслідок і на будівельну

галузь, ще недостатньо висвітлено українськими дослідниками, що зумовлює необхідність проведення подальших опрацювань.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою наукового пошуку є дослідження та розкриття сутності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва будівельної галузі в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теорія інновацій та інвестицій надзвичайно багата визначеннями базових понять й характеристиками їх вагомості і впливу на виробництво та економічне зростання. Зокрема, В. Осецький зазначає, що інноваційно-інвестиційні цикли нерозривно пов'язані з науковими і економічними циклами [6, с.113]. На його думку головним завданням будь-якої держави є формування самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально орієнтованої економіки, здатної невпинно розвиватися та визначати пріоритетні напрями розвитку регіону. При цьому величина інноваційного потенціалу складається з трьох зазначених сегментів: наука – освіта – інвестиції [7, с.184]. Л. Федулова інноваційний розвиток визначає як комплекс дій наукового плану, від одержання нового теоретичного знання до використання створеного на його основі товару, а також функціональну модель інноваційної системи, яка забезпечує вищий рівень конкурентоспроможності [11, с. 38]. В. Зянько розкриває сутність інновацій та інноваційного підприємництва, через його спонукальні мотиви і стимули [6]. Всесвітньовідомий вчений Й. Шумпетер інноваційний процес ототожнював з інноваційною діяльністю, вчений обґрунтував положення про те, що процес розробки та впровадження інновацій є характеристикою найважливішої функції підприємництва, творчим процесом, підприємець виступає як «новатор», діяльність якого знаходиться в основі будь-якого суспільного розвитку, і який має здатність аналізувати різноманітні ринкові можливості втілення новаторських ідей та інновацій [13].

В контексті даного дослідження, доцільно розглянути окремі аспекти діяльності українського підприємництва у галузі будівництва у довоєнний період. За різними даними частка будівельної галузі в структурі ВВП України в останні роки становила: 2018 – 2,0%, 2019 – 2,3%, 2020 – 2,9%, 2021 – 3,4%, 2022 – 2,2%. Однак цей показник все ще поступається середньому по ЄС – 5% [4;14;15;16]. Якщо проаналізувати динаміку розвитку підприємств будівельної галузі України за 2019–2021 рр, то кількість будівельних підприємств у ці роки становила: 2019 – 56855; 2020 – 56926; 2021 – 56926. Темпи зростання – 100,21%. При цьому середньооблікова кількість штатних працівників зайнятих у будівельній галузі у ці роки також вказувало на темпи зростання тисяч осіб: 2019 – 193, 73; 2020 – 195,82; 2021 – 218, 84. Темпи зростання – 112,91%. Обсяг капітальних інвестицій у будівництво, млн грн, становив: 2019 – 62346 613; 2020 – 37980503; 2021 – 51832667. Темпи зростання – 83,14% [17].

Як бачимо інвестиції у будівельну галузь у 2019-2020 рр були значно меншими у порівнянні із 2019 роком, що пов'язано в першу чергу із пандемією COVID-19, внаслідок якої наприкінці 2019 року у світі почалася фінансово-економічна криза, а також відповідними змінами щодо здійснення підприємницької діяльності у будівельній галузі.

У сьогоденних умовах інноваційно-інвестиційна діяльність підприємництва будівельної галузі зазнає суттєвих змін, вона зумовлює суб'єктів господарювання при здійсненні інноваційно-інвестиційної діяльності враховувати існуючий у державі та світовій практиці стан економічних та фінансових відносин. Вона тісно пов'язана зі станом економіки держави, а тому перед тим, як здійснювати дослідження розкриття впливу державного адміністрування інноваційно-інвестиційною діяльністю у будівельній галузі, доцільно проаналізувати законодавче та окремі наукові

визначення поняття «інноваційна діяльність» та «інвестиційна діяльність» розглянуті в таблиці 1.

Таблиця 1

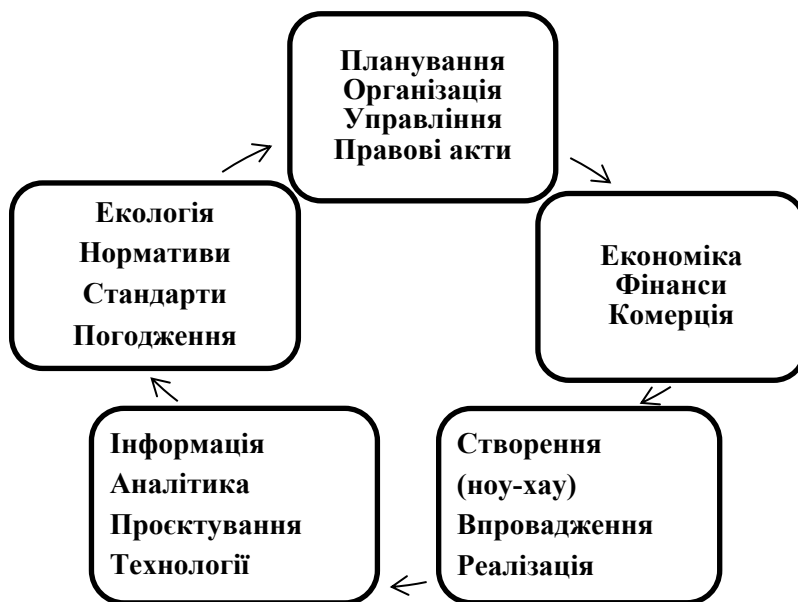
Визначення поняття «інноваційна діяльність»

Джерело	Визначення
Закон України «Про інноваційну діяльність»	Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [18].
Господарський кодекс України	Інноваційна діяльність у сфері господарювання – діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя [19].
В. Зянько	Інновація – це результат втілення чи матеріалізації новаторської ідеї у певній предметній субстанції – продукті, технології, засобі людської діяльності чи послугі, для якої властиві нові споживчі якості, а реалізація передбачає зміну усталених, звичних способів діяльності, створення нового чи урізноманітнення старого попиту з метою отримання економічного, соціального, екологічного чи іншого ефекту [6, с. 43].
О. Лапко	Інновація – це комплексний процес, котрий включає створення, розробку, доведення до комерційного використання і розповсюдження нового технічного або якогось іншого рішення, що задовольняє певну потребу [7, с. 31].
О. Шпикуляк, Г. Мазур	Інноваційна діяльність – це такий вид діяльності, який на основі результатів наукових досліджень забезпечує створення принципово нової продукції, нової послуги, в результаті яких з'являється те, чого раніше не було [20, с. 75].
Т. Близнюк	Інноваційна діяльність – це складна динамічна система заходів щодо використання результатів закінчених науково-технологічних досліджень, організаційно-економічних розробок або інших науково-технологічних досягнень, яка функціонує під впливом факторів середовища всіх рівнів (зовнішнього та внутрішнього) задля задоволення мінливого індивідуального попиту й потреб суспільства загалом у конкуренто-спроможній продукції (товарах, роботах, послугах) [21, с. 15].

Джерело: розроблено автором на основі джерел [6; 7; 18; 19; 20; 21]

На відміну від нормативного визначення, наведений у таблиці перелік наукових визначень поняття «інноваційна діяльність» є неповним, крім вказаного, питання інвестиційної діяльності також регулюється значною кількістю нормативно-правових актів, проте зважаючи на їх значну кількість це питання потребує окремого дослідження. Незважаючи на різні визначення поняття «інноваційна діяльність», слід зазначити, що навіть незначна кількість наведеного вказує на множинну аспектність економічних відносин де інноваційна діяльність охоплює весь комплекс взаємопов'язаних між собою практичних дій для всебічного розвитку діяльності підприємництва.

Виходячи із основних ознак інноваційної діяльності, зазначене охоплюється процесом інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва будівельної галузі (рис. 1).

Рис. 1. Складові інноваційної діяльності підприємництва будівельної галузі

Джерело: власна розробка автора

Інноваційна діяльність підприємництва будівельної галузі охоплює різноманітні складові інноваційного процесу, зокрема: планову, організаційну,

управлінську, економічну, правову, інформаційно-аналітичну, інтелектуальну, науково-дослідницьку, технологічну, фінансову, комерційну, екологічну та інші складові такої діяльності, за допомогою якої реалізується стратегічна мета і завдання, покращуються конкурентні позиції суб'єкта господарювання будівельної галузі.

Отже, інноваційна діяльність у будівельній галузі – це нововведення у діяльність учасників будівельного процесу, що має на меті здійснення практичних взаємопов'язаних дій, покликаних забезпечити впровадження інновацій для досягнення максимального ефекту у здійсненні комплексу будівельних робіт.

Інноваційна діяльність підприємництва будівельної галузі неможлива без інвестиційної діяльності. Будучи майновими та інтелектуальними цінностями інвестиції, вкладені в будівельні підприємства, надають можливість створювати якісний продукт, внаслідок чого є значні соціальні та екологічні результати. Відправною точкою у цьому питанні також є кадровий й інтелектуальний потенціал суб'єкта будівництва, спроможного у короткій перспективі економічно вигідно впровадити фінансові ресурси як самого підприємства, так і залучені інвестиції в інноваційний процес.

Слід зазначити, що такі категорії як «інноваційна діяльність», «інвестиційна діяльність» охоплюють весь процес комплексних цілеспрямованих дій підприємництва. Вищезазначені категорії слід розглядати у взаємозв'язку із здійсненням інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, водночас така діяльність залежить від багатьох факторів, які можуть бути як рушієм зростання економічних показників суб'єктів господарювання будівельної галузі. Однак, під впливом таких обставин як війна та корупційні ризики вони можуть і не сприяти зростанню.

Проаналізуємо окремі визначення понять «інвестиційна діяльність» та «інвестиції» в таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз існуючих підходів розуміння поняття «інвестиційна діяльність» та «інвестиції»

Джерело	Визначення
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [22].
М. Крупка	Інвестиції – це ті вкладення, які забезпечують приріст капіталу, створюють новий капітал [10, с. 24].
С. Харчук	Інвестиційна діяльність є найважливішою складовою світових економічних відносин, що впливає на інтереси все більшої кількості підприємств як тих, які приймають інвестиції, так і тих, які є їхніми джерелами [12, с. 66].
Н. Татаренко, А. Поручник	Інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку або досягнення певних соціальних ефектів. У першому випадку інвестиції розглядаються як засіб збільшення капіталу, у другому – як засіб надання соціальних послуг, які у кінцевому рахунку сприятимуть соціально-економічному розвитку суспільства [23, с.19].
В. Поєдинок	Інвестиційна діяльність є особливим видом господарської діяльності, що здійснюється у всіх галузях та сферах економіки, як правило поряд з основною (звичайною, операційною) діяльністю суб'єктів господарювання, слугуючи цілям і завданням останнього [24, с.134].
Д. Черваньов, Л. Нейкова	Інвестиції як економічна категорія відображають відносини, пов'язані з довгостроковим авансуванням грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в їхні основні та оборотні фонди, а також у науковотехнічний розвиток, якісне вдосконалення виробничої бази та освоєння випуску нових видів продукції від моменту авансування до реального відшкодування й одержання прибутку або соціального ефекту [25, с. 130].

Джерело: розроблено автором на основі джерел [10; 12; 22; 23; 24; 25]

Крім спеціального законодавчого акту, яким є Закон України «Про інвестиційну діяльність», відносини нормативно-правового регулювання

здійснюється значною кількістю нормативних актів, серед яких варто відмітити Господарський кодекс України, положення кого містить особливості та форми здійснення іноземних інвестицій, створення спеціальних економічних зон з метою залучення інвестицій та ефективного їх використання.

Між тим, будівельна галузь завжди потребувала інвестицій, які поєднують в собі державне та приватне інвестування. Зважаючи на режим воєнного стану, у більшості регіонів України будівельне підприємництво фактично не здійснюється. Однак, варто сказати, що у цих складних умовах будівельна галузь показує свою життєдіяльність. Особливо в західних регіонах України. Так, датська компанія «Hjort Knudsen», яка, незважаючи на широкомасштабне російське вторгнення в Україну, розпочала будівництво ще у жовтні минулого року та ввела в експлуатацію нову меблеву фабрику поблизу Рівного. Там вже виготовляють сучасні дизайнерські меблі, передовсім, експортуючи їх на європейський ринок й чітко дотримуючись на виробництві стандартів ЄС. Загалом же, згідно із планами, після виходу підприємства на проектну потужність, там буде до тисячі робочих місць для наших співвітчизників. Також триває модернізація печей на місцевих склозаводах, які нарощують виробництво. При цьому обсяги експорту з Рівненщини у півтора рази перевищують показники завезення в регіон імпортової продукції. А 80% всього експорту орієнтовані на вимогливий європейський ринок. Компанія «Kingspan» планує збудувати на Львівщині сучасний кампус з виробництва будівельних матеріалів, що постачатимуться не лише українським споживачам, а й до Європи. Вартість проєкту 220 млн дол. США [26].

На сьогодні будівельна галузь потребує різноманітних позитивних кроків з боку держави. Водночас, весь процес пов'язаний із будівництвом, що

відбувається на мікрорівні, має свої специфічні особливості. Здійснюючи інвестиції інвестор повинен володіти всією інформацією щодо інвестиційного об'єкта та його забудовника (суб'єкта господарювання). До ключових питань, якими повинен володіти інвестор варто віднести: діюче законодавство, яке регламентує інвестиційну діяльність; способи фінансування; наявність у забудовника права власності на земельну ділянку; цільове призначення земельної ділянки; відсутність судових спорів щодо прав на земельну ділянку та обтяжень; наявність дозвільних документів на будівництво; відповідність документів на будівництво містобудівній документації; наявність проектної та договірної документації; страхування об'єкта і ризиків пов'язаних із процесом будівництва; договірні відносини фінансування будівництва; механізм оподаткування фінансових операцій; контроль за діяльністю забудовника; терміни введення в експлуатацію інвестиційного об'єкта. Інакше можливе приховування чиновниками фактів подання забудовниками недостовірних документів з метою отримання неправомірної вигоди.

Проаналізувавши нормативно-правове та теоретичне визначення поняття «інвестиційна діяльність», можна зробити проміжний висновок, що інвестиційна діяльність як економічна категорія є одним із самостійних видів підприємництва.

Під інвестиційною діяльністю слід розуміти діяльність суб'єктів господарювання (підприємств), які з метою реалізації економічних і соціальних інтересів спрямовують інвестиційну діяльність на розробку і впровадження інноваційного продукту спроможного задовольнити найвибагливіші інтереси споживача товарів, робіт та послуг.

Незважаючи на діючі ринкові регулятори, будівельна сфера залежить не тільки від існуючих тенденцій на фінансових ринках, але й ролі держави у цих відносинах, яка формує соціальну, економічну, фінансову та правову політику.

Саме держава та її органи забезпечують публічне адміністрування учасників будівельного процесу. Наголошуючи на важливій ролі держави в управлінні інвестиційною діяльністю А. Богданенко зазначає, що державне управління інвестиційною діяльністю у будівельній сфері – це своєрідна функція управління, що призначена об'єднати інтереси держави та особистості на основі прогнозування, бюджетного фінансування, оподаткування, стратегічного планування та інших заходів державного управління на ринку житла [5, с. 177].

Зазначене підтверджується Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні» 17.12. 2020 р. № 1116-IX (в редакції закону № 3311-IX від 09.08.2023), яким держава гарантує фінансову підтримку інвесторам, надання інвестиційним проектам, що відповідають визначеним критеріям, державних гарантій щодо незмінності законодавства протягом 15 років. У спеціальному інвестиційному договорі визначається строк реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями, який не може перевищувати п'ять років з дати укладення такого договору. Держава гарантує відшкодування можливих збитків, завданих держорганами, та надання державної підтримки інвестиційним проектам обсягом до 30% від суми інвестицій.

Звісно, говорячи про існуючі проблеми будівельної галузі, варто підкреслити, що інвестиції, зокрема, в нове будівництво є не тільки дієвим способом зберегти кошти, але й примножити їх, хоча й це питання може бути пов'язане з певними ризиками.

Підкреслюючи макроекономічну роль будівельної галузі на мікрорівні, відзначимо, що важливу роль у відносинах між суб'єктами господарювання, які задіяні у будівельному процесі, відіграють їх відносини із органами публічної влади, які у загальному вигляді формують систему публічного

управління будівельною галуззю України. З цього приводу Т. Заєць наголошує, що корінь проблем державного регулювання інноваційної діяльності в будівельній сфері зумовлений переважанням непрямих методів регулювання, в той час як у стадії економічної кризи саме держава повинна виступати в ролі фінансово-інвестиційного, організаційно-методичного, регламентаційно-контрольного драйвера стимулювання інноваційного розвитку в державі, створюючи для цього відповідні політико-правові, фінансово-економічні, організаційно-технічні умови [1, с. 25].

Дійсно стратегія держави та органів публічного управління мають врахувати на мікрорівні шляхи перебудови існуючих негативних тенденцій стратегічного управління усім комплексом будівельних робіт, і не тільки, починаючи від процесу вибору та оформлення земельної ділянки до здачі в експлуатацію об'єкта будівництва. На думку В. Куйбіди будівництво має розглядатися на мікрорівні у системі національного господарства як багатогалузевий інвестиційно-будівельно-експлуатаційний комплекс (будівельний комплекс), а у системі економічних відносин на мікрорівні – як конкуренції процес і взаємодії на об'єктах низки незалежних спеціалізованих суб'єктів ринку з їхніми інтересами та капіталами [27]. Висловлена більше десяти років назад думку залишилася актуальною і зараз, а існуюча економічна криза тільки посилила ці процеси, торкається без винятку всіх галузей економіки, вона висвітлює й проблемні питання будівельної галузі.

У цьому контексті варто вказати на ще один принциповий у теоретико-методологічному плані момент щодо діяльності суб'єктів будівництва, від діяльності й активної позиції яких також залежить інвестиційна привабливість підприємства будівельної галузі для залучення як державних, так і приватних інвестицій резидентів та нерезидентів, навіть в умовах запровадженого режиму воєнного стану.

Надзвичайно вагомий вплив на здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва мають існуючі у світі економічні кризи,

З цього приводу професор економіки С. Галіані з Університету Меріленду, зазначає, що війна в Україні – це не просто регіональна криза, у неї є далекосяжні наслідки, які торкаються різних регіонів світу. Це завдало серйозного удару світовій економіці, призвівши до повільнішого зростання і швидшої інфляції. Він вважає, що війна вплинула на кожну країну та створила три довгострокові тренди для світової економіки. Окрім негайних наслідків, війна в Україні може ще й фундаментально змінити світовий економічний і геополітичний порядок. Геополітична напруга особливо підвищує ризики економічної фрагментації у торгівлі й технологічній сфері. Європа і сусідні регіони будуть епіцентром цих змін, адже російська рецесія і безпрецедентні санкції формують нове фінансове середовище [28].

Військова агресія росії проти України викликала масштабні руйнування виробничого капіталу та інфраструктури, принесла людські жертви та соціальні втрати. Війна призвела до скорочення робочих місць і доходів, зменшення купівельної спроможності та обсягів накопичених активів.

На прикладі експертів Світового банку і Єврокомісії проаналізуємо збитки від воєнних дій, що зазнала України у 2014-2015 рр після захвату рф Криму і подальшими військовими діями на Сході України, а також після повномасштабної військової агресії рф проти України (рис. 2).

Рис. 2. Збитки, завдані Україні в період з 24 лютого 2022 р. до 24 лютого 2023 р.

Джерело: розроблено автором на основі джерел [29; 30;31].

Вартість збитків завданих за рік війни в Україні військовими діями і потребами по секторам економіки (таблиця 3).

Таблиця 3

Вартість збитків від військових дій і потреб на 24.02.2023 рік,

у млрд дол США

Сектор	Пошкодження	Потреби
Житло громадян	50,4	68,6
Освіта і наука	4,4	10,7
Охорона здоров'я	2,5	16,4
Соціальний захист і засоби до існування	0,2	41,8
Культура і туризм	2,6	6,9
Енергетика і добувні галузі	10,6	47,0
Транспорт	37,5	92,1
Телекомунікації та цифрові технології	1,6	4,5
Водопостачання і очищення води	2,2	7,1
Муніципальні послуги	2,4	5,7
Сільське господарство	8,7	29,7
Промисловість і торгівля	10,9	23,2
Иригація, управління водними ресурсами	0,4	8,9

Фінанси і банківська справа	0,0	6,8
Охорона довкілля і ліси	1,5	1,5
Державне управління	0,3	0,6
Розмінування	-	37,6
Інші	0,3	1,5
Всього	134,7	410,6

Джерело: [29; 30;31]

Отже, питання здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняного підприємництва, з огляду на існуючі реалії, не можуть в повній мірі бути реалізованими в умовах режиму воєнного стану. В найближчій перспективі, залежно від термінів закінчення війни в Україні, інших негативних наслідків, що мають вплив на світові економіки, зазначене питання може бути розтягнуто у часі, водночас усунення існуючих перепон прискорить процес активізації процесу інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва.

Незважаючи на песимістичні прогнози щодо здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності українського підприємництва, що викликано в першу чергу війною, керівництво нашої держави здійснює певні кроки, які зможуть надати можливість покращити стан вітчизняної економіки. Одним із таких позитивних кроків стала підписана 12 грудня 2022 р. у Парижі Угоду між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо привілеїв, імунітетів і пільг, наданих Організації та Офісу Організації в Україні, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 р. № 78-р, Угода була подана на ратифікацію до Верховної Ради України. Законом України «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо привілеїв, імунітетів і пільг, наданих Організації та Офісу Організації в Україні» від 06.02.2023 р. № 2900-IX/ Ратифікація цієї Угоди започаткувала процес вступу України до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), що

передбачає вирішення Україною кола багатьох організаційних, економічних, фінансових та правових питань. Варто зазначити, що з метою вступу до цієї організації Україна, зокрема, імплементувала міжнародні податкові стандарти та відповідні нормативні акти, які запобігають корупції в державі

Хорошою новиною для української економіки стало відкриття 1 березня 2023 року в Україні офісу Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), яка була заснована у 1948 році для допомоги реалізації Плану Маршалла щодо економічної реконструкції Європи після світової війни. На сьогодні майже всі провідні економіки входять до цієї організації, які генерують 2/3 світового ВВП. Сподіваємося, що співробітництво із цією організацією буде сприяти наданню фінансової допомоги, дешевим кредитам, а як наслідок, збільшення інвестицій в українську економіку, а отже і в будівельну галузь. Водночас реалізація стратегічних питань економіки, вирішення її проблемних питань багато в чому залежить від управлінських рішень керівництва держави.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, здійснене дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва будівельної галузі в умовах запровадження режиму воєнного стану дає підстави констатувати, що незважаючи на економічну та фінансово-кредитну кризу, спричинену війною, будівельна галузь залишається ефективним середовищем залучення інвестицій. Відсутність стратегії розвитку будівельної галузі потребує від держави нових підходів до публічного адміністрування всього процесу, який прямо чи/або опосередковано має відношення до всього комплексу будівельних робіт. Негативні тенденції на ринку земельних відносин, проблемні питання пов'язані із фінансуванням, оподаткуванням, корупційними ризиками та інше, поряд із управлінською діяльністю широкого кола органів публічної влади, що формують державну політику, а також ті, що

забезпечують активну позицію держави у будівельній галузі, іноді створюють бюрократичні перепони у розвитку будівельної галузі. Адже у післявоєнний період ця галузь повинна відновлюватись високими темпами, а це потребує від держави створення перш за все сприятливих умов для підприємництва будівельної галузі та всіх її учасників.

Перспективами подальших досліджень може бути аналіз теоретико-методичних підходів до оцінки здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва в умовах сьогодення з метою очікування покращення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємництва після перемоги України та відміни режиму воєнного стану.

Література

1. Заяць Т.А. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві. *Економічний простір*. 2020. № 162. С. 23–29.
2. Згалат-Лозинська Л.О. Інституційне забезпечення інноваційної діяльності в будівництві: стан та напрями вдосконалення. *Підприємництво та інновації*. 2019. Вип. 9. С. 31–37.
3. Сердюк Т.В., Плячок М. С. Особливості інноваційної діяльності на будівельних підприємствах. *Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві*. 2018. № 2 (25). С. 134–140.
4. Касич А.О. Інноваційно-інвестиційні проекти як умова підвищення ефективності системи управління в будівництві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С. 81–85.
5. Богданенко А.І. Становлення системи інвестиційної діяльності в житлове будівництво. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2019. Вип. 1 (3). С. 175–186.

6. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку. Монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2008. 397 с.
7. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. Ін-т екон. прогнозів. НАН України; Івано-Франківський держ. техн. ун-т нафти і газу. К., 1999. 253 с.
8. Осецький В.Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики. Монографія. К.: ІАЕ УААН, 2003. 412 с.
9. Осецький В.Л. Інноваційно-інвестиційний вектор соціально-економічного розвитку: регіональний аспект. *Наукові праці НДФІ*. 2012. Вип. 3. С. 183–185.
10. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України: монографія. Львів: Видавн. центр Льв. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2001. 608 с.
11. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення. *Економічна теорія*. 2013. № 2. С. 28–45.
12. Харчук С.А. Стан інвестиційної діяльності підприємств України в умовах економічної нестабільності. *Економіка та держава*. 2020. № 1. С. 66–72.
13. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з англ. В. Старка. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
14. Аналітики дослідили вплив «Великого будівництва» на будівельну галузь у 2020 році. *Lb.ua*. 2021. URL: https://lb.ua/economics/2021/02/15/477765_analitiki_doslidili_vpliv_velikogo.html (дата звернення: 30.10.2023).
15. Частка будівництва у ВВП України становить 2,3% - експерт. *Укрінформ: медійна платформа іномовлення України*. 2023. URL: <https://www.>

- ukrinform.ua/rubric-economy/3760016-castka-budivnictva-u-vvp-ukraini-
stanovit-23-ekspert.html#:~:text (дата звернення: 30.10.2023).
16. Бенч Н. В умовах війни: що відбувається у будівельному секторі. *Інтерфакс-Україна*. 2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/896001.html> (дата звернення: 30.10.2023).
  17. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2020/zmist/novini/povidoml.html> (дата звернення: 20.11.2023).
  18. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
  19. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
  20. Шпикуляк О.Г., Мазур Г.Ф. Інноваційна діяльність у механізмі стимулювання агропромислового виробництва. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. № 4 (28). С. 73–77.
  21. Близнюк Т.П. Вплив циклічності розвитку економіки на інноваційну діяльність підприємства: монографія / за ред. К.М. Александрова. Харків: 2008. 352 с.
  22. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. №1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 20.10.2023).

23. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 160 с.
24. Поєдинок В.В. Інноваційна діяльність як вид господарської діяльності. *Право і суспільство*. 2013. № 6-2. С. 131–135.
25. Черваньов Д.М., Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. К.: Т-во «Знання», 1999. 514 с.
26. Повоєнне відновлення: шанс для розвитку будіндустрії. *Укрінформ: медійна платформа іномовлення України*. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3690313-povoenne-vidnovlennasans-dla-rozvitku-budindustrii.html> (дата звернення: 20.11.2023).
27. Куйбіда В. Уроки кризи і оновлене бачення будівництва. *Дзеркало тижня*. 2010. № 3. URL: https://dt.ua/ECONOMICS/uroki_krizi_i_onovlene_bachennya_budivnitstva.html (дата звернення: 23.10.2019).
28. Галіані С. Як війна в Україні змінює економічний і бізнесовий ландшафти країн, регіонів та світу. *Forbes Ukraine*. 2023. URL: <https://forbes.ua/money/velika-ekonomichna-perebudova-25082023-15642> (дата звернення: 22.10.2023).
29. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. *Lb.ua*. 2023. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoeconomichni_naslidki.html (дата звернення: 23.10.2023).
30. Ukraine: Rapid Damage and Needs Assessment. *United Nations*. 2023. URL: <https://ukraine.un.org/en/224376-ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment> (дата звернення: 24.10.2023).
31. VI Business & Legal Real Estate Forum: експерти обговорили будівельний бізнес під час війни. *Pravo*. 2023. URL: <https://pravo.ua/vi-business-legal->

real-estate-forum-eksperty-obhovoryly-budivelnyi-biznes-pid-chas-viiny/
(дата звернення: 24.10.2023).

References

1. Zaiats, T.A. (2020). Problemy derzhavnoho rehuliuвання innovatsiinoi diialnosti v budivnytstvi [Problems of state regulation of innovative activity in construction]. *Ekonomichnyi prostir – Economic scope*, 162, 23–29 [in Ukrainian].
2. Zghalat-Lozynska, L.O. (2019). Instytutsiine zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti v budivnytstvi: stan ta napriamy vdoskonalennia [Institutional support innovation in construction: modern situation and perfection's tendencies]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, 9, 31–37 [in Ukrainian].
3. Serdiuk, T.V., & Pliatsok, M. S. (2018). Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti na budivelnykh pidpriemstvakh [Features of innovative activity in building enterprises]. *Suchasni tekhnologii, materialy i konstruktsii v budivnytstvi*, 2 (25), 134–140 [in Ukrainian].
4. Kasych, A.O. 2020. Innovatsiino-investytsiini proekty yak umova pidvyshchennia efektyvnosti systemy upravlinnia v budivnytstvi [Innovation and investment projects as a condition for increase efficiency of management system in construction]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 13-14, 81–85 [in Ukrainian].
5. Bohdanenko, A.I. (2019). Stanovlennia systemy investytsiinoi diialnosti v zhytlove budivnytstvo [The development of investment activity system in housing construction]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia – Expert: paradigm of law and public administration*, 1(3), 175–186 [in Ukrainian].

6. Zianko, V. V. (2008). Innovatsiine pidpriumnytstvo: sutnist, mekhanizmy i formy rozvytku. Monohrafiia [Innovative entrepreneurship: essence, mechanisms and forms of development. Monograph]. Vinnytsia: UNIVERSUM–Vinnytsia, [in Ukrainian].
7. Lapko, O. (1999) Innovatsiina diialnist v systemi derzhavnoho rehuliuвання [Innovative activity in the system of state regulation]. In-t ekon. prohnozuv. NAN Ukrainy; Ivano-Frankivskyi derzh. tekhn. un-t nafty i hazu [in Ukrainian].
8. Osetskyi, V.L. (2003). Investytsii ta innovatsii: problemy teorii i praktyky. Monohrafiia [Investments and innovations: problems of theory and practice]. K.: IAE UAAN [in Ukrainian].
9. Osetskyi, V.L. (2012). Innovatsiino-investytsiinyi vektor sotsialno-ekonomichnoho rozvytku: rehionalnyi aspekt [Innovation and investment vector of socio-economic development: regional aspect]. *Naukovi pratsi NDFI*, 3, 183–185 [in Ukrainian].
10. Krupka, M. I. (2001). Finansovo-kredytnyi mekhanizm innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy: monohrafiia [Financial and credit mechanism of innovative development of the economy of Ukraine: a monograph]. Lviv: Vydavn. tsentr Lv. nats. un-tu im. I. Franka [in Ukrainian].
11. Fedulova, L. (2013). Innovatsiinyi rozvytok: evoliutsiia pohliadiv ta problemy suchasnoho usvidomlennia [Innovation based development: evolution of opinions and problems of modern understanding]. *Ekonomichna teoriia – Economic theory*, 2, 28–45 [in Ukrainian].
12. Kharchuk, S.A. (2020). Stan investytsiinoi diialnosti pidpriumstv Ukrainy v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti [State of investment activity of enterprises of Ukraine in conditions of economic instability]. *Ekonomika ta derzhava*, 1, 66–72 [in Ukrainian].

13. Shumpeter, Y.A. (2011). *Teoriia ekonomichnoho rozvytku. Doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsyклу* [The Theory of Economic Development. A study of earnings, capital, credit, interest, and the business cycle]. Per. z anhl. V. Starka. K.: Vydavnychi dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].
14. Analityky doslidyly vplyv «Velykoho budivnytstva» na budivelnu haluz u 2020 rotsi [Analysts have explored the impact of "Big Construction" on the construction industry in 2020]. (2021). *Lb.ua*. Retrieved from https://lb.ua/economics/2021/02/15/477765_analitiki_doslidili_vplyv_velikogo.html [in Ukrainian].
15. Chastka budivnytstva u VVP Ukrainy stanovyt 2,3% - ekspert [The share of construction in the GDP of Ukraine is 2.3% - expert]. (2023). *Ukrinform: mediina platforma inomovlennia Ukrainy*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3760016-castka-budivnictva-u-vvp-ukraini-stanovit-23-ekspert.html#:~:text=> [in Ukrainian].
16. Bench, N. (2023). V umovakh viiny: shcho vidbuvaietsia u budivelnomu sektori [In conditions of war: what is happening in the construction sector]. *Interfaks-Ukraina*. Retrieved from <https://interfax.com.ua/news/blog/896001.html> [in Ukrainian].
17. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: vebseit – State Statistics Service of Ukraine: website*. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2020/zmist/novini/povidoml.html> [in Ukrainian].
18. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV [On Innovation Activity: Law of Ukraine]. (2002). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].

19. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV [Economic code of Ukraine: Law of Ukraine]. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
20. Shpykuliak, O.H., & Mazur, H.F. (2014). Innovatsiina diialnist u mekhanizmi stymuliuvannia ahropromyslovoho vyrobnytstva [Innovative activity in the mechanism of stimulation of agro-industrial production]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky) – Scientific papers of Dmytro Motornyi Tavria state agrotechnological university (economic sciences)*, 4 (28), 73–77 [in Ukrainian].
21. Blyzniuk, T.P. (2008). Vplyv tsyklichnosti rozvytku ekonomiky na innovatsiinu diialnist pidpriemstva: monohrafiia [The influence of cyclical economic development on the innovative activity of the enterprise: a monograph]. Za red. K.M. Aleksandrova. Kharkiv [in Ukrainian].
22. Pro investytsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 r. №1560-XII [On Investment Activity: Law of Ukraine]. (1991). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> [in Ukrainian].
23. Tatarenko, N.O., & Poruchnyk, A.M. (2000). Teorii investytsii: navch. posib. [Theories of investment: a study guide]. K.: KNEU [in Ukrainian].
24. Poiedynok, V.V. (2013). Innovatsiina diialnist yak vyd hospodarskoi diialnosti [Innovative activity as a type of economic activity]. *Pravo i suspilstvo*, 6-2, 131–135 [in Ukrainian].
25. Chervanov, D.M., & Neikova, L.I. (1999). Menedzhment innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpriemstv Ukrainy [Management of innovation

- and investment development of enterprises of Ukraine]. K.: T-vo «Znannia» [in Ukrainian].
26. Povoienne vidnovlennia: shans dlia rozvytku budindustrii [Post-war recovery: a chance for the development of the construction industry]. (2023). *Ukrinform: mediina platforma inomovlennia Ukrainy*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3690313-povoienne-vidnovlennia-sans-dla-rozvitku-budindustrii.html> [in Ukrainian].
27. Kuibida, V. (2010). Uroky kryzy i onovlene bachennia budivnytstva [Lessons from the crisis and a renewed vision of construction]. *Dzerkalo tyzhnia*, 3. Retrieved from https://dt.ua/ECONOMICS/uroki_kryzi_i_onovlene_bachennya_budivnytstva.html [in Ukrainian].
28. Galiani, S. (2023). Yak viina v Ukraini zminiue ekonomichni i biznesovi landshafty krain, rehioniv ta svitu [How the war in Ukraine changes the economic and business landscapes of countries, regions and the world]. *Forbes Ukraine*. Retrieved from <https://forbes.ua/money/velika-ekonomichna-perebudova-25082023-15642> [in Ukrainian].
29. Bohdan, T. Finansovo-ekonomichni naslidky viiny [Financial and economic consequences of the war]. (2023). *Lb.ua*. Retrieved from https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html [in Ukrainian].
30. Ukraine: Rapid Damage and Needs Assessment. (2023). *United Nations*. URL: <https://ukraine.un.org/en/224376-ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment>
31. VI Business & Legal Real Estate Forum: eksperty obhovoryly budivnelnyi biznes pid chas viiny [VI Business & Legal Real Estate Forum: experts discussed the construction business during the war]. (2023). *Pravo*. Retrieved

International Scientific Journal “Internauka”. Series: “Economic Sciences”

<https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-11>

from <https://pravo.ua/vi-business-legal-real-estate-forum-eksperty-obhovoryly-budivelnyi-biznes-pid-chas-viiny/> [in Ukrainian].

International Scientific Journal “Internauka”. Series: “Economic Sciences”

<https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-11>